EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 7. 3. 2018
COM(2018) 120 final

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEJ CENTRÁLNEJ BANKE A EUROSKUPINE

Európsky semester 2018: hodnotenie pokroku pri štrukturálnych reformách a pri prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh a výsledky hĺbkových preskúmaní podľa nariadenia (EÚ) č. 1176/2011

{SWD(2018) 200-226}

1. ÚVOD

Európa zažíva najvyšší rast za poslednú dekádu. Ročný rast HDP minulý rok dosiahol desaťročné maximum. Ožívajú investície. Súčasťou priaznivého hospodárskeho výhľadu sú zlepšenia na trhu práce a v sociálnej oblasti. Zamestnanosť 236,3 milióna ľudí v EÚ zaznamenáva rekordné úrovne. Miera nezamestnanosti klesla takmer na predkrízovú úroveň. Naďalej priaznivý vývoj na trhu práce zvyšuje platové vyhliadky. Stav verejných financií sa naďalej zlepšuje. Pri reálnom raste v roku 2017 na úrovni 2,4 % hospodárstvo EÚ a eurozóna svojím výkonom prekonali predošlé očakávania a plnohodnotne sa podieľajú na výraznom celosvetovom raste.

Tento pozitívny trend môže pokračovať v atmosfére dobrých správ o hospodárskych náladách a domácom dopyte.[1]. Podľa prognózy na rok 2018 by HDP eurozóny a EÚ malo narásť o 2,3 %. V roku 2019 dôjde k miernemu spomaleniu na úroveň 2,0 %. Zároveň pretrvávajú určité riziká, a to najmä v dôsledku vysokých cien aktív na finančných trhoch, ktoré môžu citlivo reagovať na zhoršenie finančných podmienok. Takisto pretrvávajú riziká spojené s výsledkom rokovaní o vystúpení Spojeného kráľovstva, ako aj geopolitické napätie posun ťažiska politík smerom do vnútra.

Vďaka vhodným podmienkam majú európske ekonomiky príležitosť ďalej upevniť svoje základy. Pretrvávajúce riziká nám zároveň pripomínajú, aby sme túto príležitosť využili a ďalej sa usilovali prekonať najvážnejšie dôsledky krízy. Niektoré členské štáty naďalej vykazujú vysoké úrovne zadlženosti podnikov, domácností a verejného sektora. Okrem toho hospodársky rast nie je v členských štátoch rozložený rovnomerne a potrvá určitý čas, kým ho rovnako pocítia vo všetkých častiach Európy. 18 miliónov ľudí si ešte nenašlo prácu, nezamestnanosť mladých a dlhodobá nezamestnanosť sú v niektorých krajinách stále vysoké. Disponibilný príjem domácnosti ešte nepresiahol predkrízové úrovne vo všetkých členských štátoch. Podiel ľudí ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením sa na tieto úrovne dostal len nedávno. Proces hospodárskej a sociálnej konvergencie sa opäť rozbehol, ale rastový potenciál niektorých krajín a ich schopnosť zvládnuť budúce otrasy znižujú štrukturálne nedostatky. Zároveň technologické zmeny vedú hospodárstva k prijímaniu inovácií a súčasne zaisťujú, že si naše spoločnosti zachovávajú svoj inkluzívny charakter. Nadišiel čas uskutočniť reformy, vďaka ktorým bude Európa odolnejšia a rast pocíti väčšia časť spoločnosti.

Európsky semester, ktorý kladie trvalý dôraz na "účinný trojuholník" tvorený investíciami, štrukturálnymi reformami a zodpovednými fiškálnymi politikami, naďalej sprevádza členské štáty pri uskutočňovaní potrebných reforiem. Ročný prieskum rastu na rok 2018 poskytuje členským štátom hospodárske usmernenie v súlade s prejavom predsedu Komisie Junckera o stave Únie v roku 2018. V odporúčaní týkajúcom sa hospodárskej politiky eurozóny v roku 2018[2] sa zdôrazňuje potreba reforiem, ktoré podporia tvorbu kvalitných pracovných miest, sociálnu spravodlivosť, obnovu rovnováhy a konvergenciu, zvýšenie investícií, zlepšenie stavu verejných financií, dokončenie bankovej únie a únie kapitálových trhov a prehĺbenie hospodárskej a menovej únie. Odporúčanie takisto vyzýva k boju proti agresívnemu daňovému plánovaniu. Členské štáty by mali uprednostniť reformy, ktoré zvyšujú produktivitu a potenciál rastu, zlepšujú inštitucionálne a podnikateľské prostredie, odstraňujú prekážky brániace investovaniu, podporujú vytváranie kvalitných

[1] Pozri Európsku hospodársku prognózu, zima 2018.

[2] 23. januára 2018 prijala Rada odporúčanie pre eurozónu. Umožňuje získať celkový obraz o hlavných hospodárskych a finančných výzvach eurozóny a členských štátov a usmerňuje tak proces vedúci k vydaniu odporúčaní pre jednotlivé krajiny eurozóny.

pracovných miest a znižujú nerovnosť. Členské štáty s deficitom bežného účtu alebo vysokou mierou zahraničného dlhu by navyše mali obmedziť rast jednotkových nákladov práce a zlepšiť konkurencieschopnosť. Členské štáty s vysokými prebytkami bežného účtu by mali zároveň vytvoriť podmienky na rast miezd pri zohľadnení úlohy sociálnych partnerov a povzbudiť investície na podporu domáceho dopytu a rastového potenciálu.

Európsky semester tento rok doplnil Európsky pilier sociálnych práv. Tento pilier ohlásili Európsky parlament, Rada a Komisia v novembri 2017 na Sociálnom samite pre spravodlivé pracovné miesta a rast v Göteborgu. Najdôležitejší odkaz vyplývajúci z ročného prieskumu rastu 2018 je potreba uplatňovať sociálny pilier tak, aby sa obnovila konvergencia a zlepšovanie pracovných a životných podmienok v celej EÚ. To si vyžaduje spravodlivé a funkčné trhy práce, ako aj moderné systémy školstva a vzdelávania, ktoré ľudí vybavia zručnosťami zodpovedajúcimi potrebám trhu práce. Podporu by im mali zabezpečovať udržateľné a primerané systémy sociálnej ochrany. V dnes uverejnených správach o jednotlivých krajinách sa rozoberá, ako sa členským štátom darí realizovať tri rozmery piliera: rovnaké príležitosti a prístup na trh práce, spravodlivé pracovné podmienky a sociálnu ochranu a začlenenie. V niektorých členských štátoch vyvoláva obavy najmä primeranosť zručností uchádzačov o prácu a pretrvávajúca rodová nerovnosť v zamestnaní, vysoká miera rozdrobenia trhu práce a riziko chudoby pracujúcich, nízky vplyv sociálnych transferov na znižovanie chudoby, pomalý rast miezd a neúčinný sociálny dialóg. V správach o jednotlivých krajinách sa analyzuje výkon členských štátov v porovnaní s ostatnými. Vychádza sa pritom aj z referenčného porovnávania dávok v nezamestnanosti a aktívnych politík trhu práce a minimálneho príjmu.

Dnešné správy o jednotlivých krajinách budú východiskom pre pripravované odporúčania Komisie pre jednotlivé krajiny, ktoré budú vydané na jar. V týchto 27 správach[3] sa skúma hospodársky a sociálny vývoj členských štátov, ako aj výzvy a príležitosti. V rámci postupu pri makroekonomickej nerovnováhe sa po vydaní správy o mechanizme varovania na rok 2018 uskutočnilo niekoľko hĺbkových preskúmaní. Ich závery tvoria súčasť správ týkajúcich sa Bulharska, Chorvátska, Cypru, Francúzska, Nemecka, Írska, Talianska, Holandska, Portugalska, Slovinska, Španielska a Švédska. Správy o jednotlivých krajinách okrem toho skúmajú pokrok, ktorý členské štáty dosiahli v priebehu rokov pri plnení odporúčaní, a to z viacročnej perspektívy, ktorá sa momentálne uplatňuje v rámci cyklu európskeho semestra, aby sa zistilo, koľko času treba na dokončenie kľúčových reforiem. V neposlednom rade sa správy zameriavajú na plnenie cieľov stratégie Európa 2020.

2. POKROK PRI PLNENÍ ODPORÚČANÍ PRE JEDNOTLIVÉ KRAJINY

Členské štáty pokračujú v plnení odporúčaní, ktoré Rada prijala v rámci európskeho semestra. V porovnaní s hodnotením z mája 2017 sa celkovo mierne zvýšila miera uskutočňovania reforiem.[4] Táto povzbudzujúca skutočnosť poukazuje na to, že došlo k dôležitým reformám, ale niekedy trvajú dlhšie, ako sa predpokladalo. Od začiatku európskeho semestra v roku 2011 dosiahli členské štáty aspoň „určitý pokrok“ v plnení viac ako dvoch tretín odporúčaní.

---

[3] Keďže na Grécko sa vzťahuje Európsky mechanizmus pre stabilitu – Program na podporu stability, správa o Grécku sa nevydáva.

[4] Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade, Rade, Európskej centrálnej banke, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Výboru regiónov a Európskej investičnej banke, Európsky Semester 2017: odporúčania pre jednotlivé krajiny, COM(2017) 500 final.

V niektorých kľúčový oblastiach sa reformy vykonávali dôkladne. Najväčšie pokroky od založenia európskeho semestra v roku 2011 urobili členské štáty vo finančných službách a fiškálnej politike a riadení. Opäť sa tu prejavuje, akú prioritu získala po hospodárskej a finančnej kríze stabilizácia verejných financií a finančného sektora. Výrazne sa pokročilo aj pri riešení prístupu k financiám, prijímaní právnych predpisov na ochranu zamestnanosti a rámcov pre pracovné zmluvy. Pokiaľ ide o rozšírenie daňovej základne alebo dopravu, napredovalo sa menej výrazne. V mnohých členských štátoch sa dôležité výzvy v súvislosti s dlhodobou udržateľnosťou verejných financií vrátane dôchodkov riešia pomaly. Podnikateľské prostredie sa vďaka regulačným reformám zlepšilo najmä v tých členských štátoch, ktoré to najviac potrebovali. Vďaka týmto reformám sa znížili administratívne prekážky pri zakladaní nových podnikov. Napriek tomu je podnikateľská činnosť v mnohých členských štátoch aj naďalej slabá. Pre MSP sa prístup k bankovým úverom a pôžičkám zlepšili, ale v mnohých častiach Únie stále zaostáva rizikový kapitál. Výrazný pokrok bol zaznamenaný vo verejnom obstarávaní. Žiaľ, tempo reforiem na trhu služieb je pomalé, a to najmä pokiaľ ide o služby pre podniky, stavebníctvo a nehnuteľnosti.

Členské štáty pokročili v plnení cieľov, ktoré si stanovili pred ôsmimi rokmi v stratégii Európa 2020[5]. EÚ sa celkovo približuje k cieľom v oblasti vzdelávania, energetiky, ochrany klímy a zamestnanosti. Štyrom členským štátom sa už podarilo znížiť mieru predčasného ukončovania školskej dochádzky a zvýšiť podiel ľudí s terciárnym vzdelaním podľa stanovených cieľov. Jedenásť členských štátov splnilo svoje ciele v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov. Ak bude súčasný trend pokračovať, podarí sa dosiahnuť cieľovú zamestnanosť EÚ na úrovni 75 %. Sedem členských štátov už svoje národné ciele splnilo. Vzhľadom na to, ako kríza zasiahla zamestnanosť, ide o pozoruhodný úspech. Najviac ľudí bolo ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením v roku 2012 a odvtedy sa ich počet znížil približne na predkrízové úrovne. To znamená, že cieľ zbaviť chudoby 20 miliónov ľudí sa pravdepodobne do roku 2020 nedosiahne. Cieľ investovať 3 % HDP do výskumu a vývoja je takisto v nedohľadne. Ak sa má dosiahnuť včas, bude potrebné plné nasadenie[6]. V dodatku 2 je uvedený prehľad, aký pokrok sa dosiahol v plnení cieľov stratégie Európa 2020.

EÚ má k dispozícii súbor nástrojov na podporu členských štátov pri uskutočňovaní reforiem. V rámci programu na podporu štrukturálnych reforiem (SRSP) sa všetkým členským štátom EÚ na požiadanie poskytuje praktická technická podpora pri navrhovaní a realizácii reforiem, a to najmä v nadväznosti na odporúčania európskeho semestra[7]. Ukazuje sa, že rozpočet EÚ, ako aj jeho európske štrukturálne a investičné fondy, predstavujú účinný nástroj podpory investícií do súdržnosti, školstva a vzdelávania, konektivity (odvetvia dopravy, energetiky a digitálnej infraštruktúry - aj v kontexte Nástroja na prepájanie Európy), inovácií, životného prostredia a MSP. Vďaka *ex ante* kondicionalitám tieto finančné

[5] Medzi tieto ciele patrí zvýšiť mieru zamestnanosti obyvateľstva vo veku 20 - 64 rokov na 75 %, zvýšiť investície do výskumu a vývoja na 3 % HDP, znížiť emisie skleníkových plynov o 20 %, zvýšiť podiel energie z obnoviteľných zdrojov na konečnej spotrebe energie o 20 %, zvýšiť energetickú efektívnosť o 20 %, znížiť mieru predčasného ukončovania školskej dochádzky na menej ako 10 %, zvýšiť podiel ľudí vo veku 30 - 34 s terciárnym vzdelaním na 40 % a znížiť počet osôb, ktoré sa nachádzajú v situácii ohrozenia chudobou a sociálnym vylúčením, aspoň o 20 miliónov.

[6] Údaje sa vzťahujú na rok 2016.

[7] Dopyt po technickej podpore z programu na podporu štrukturálnych reforiem výrazne prevýšil dostupné možnosti na roky 2017 a 2018. V rámci programu SRSP bolo vybratých vyše desať členských štátov, ktoré získali podporu na viac ako 150 projektov. Dnes bolo prijaté rozhodnutie o programe SRSP 2018, podľa ktorého služba na podporu štrukturálnych reforiem pomôže vyše dvadsiatim členským štátom v rámci viac ako 140 projektov zameraných na realizáciu reforiem relevantných pre európsky semester a ďalšie celounijné politické iniciatívy, ako je napríklad stratégia jednotného trhu, jednotný digitálny trh, energetická únia, únia kapitálových trhov a Európsky pilier sociálnych práv.

prostriedky zároveň významne prispeli k zlepšeniu investičného prostredia. V roku 2017 Komisia ukončila posudzovanie ich plnenia; tých zopár prípadov neplnenia sa sleduje. Európsky fond pre strategické investície (EFSI) zohráva zásadnú úlohu pri stimulovaní súkromných investícií a poukazuje na to, ako rýchlo vie rozpočet EÚ reagovať na výzvy a vytvoriť značný pákový efekt[8].

Európska komisia ako súčasť balíka zameraného na prehĺbenie európskej hospodárskej a menovej únie zo 6. decembra 2017 navrhla osobitný nástroj na realizáciu reforiem, ktorý má ďalej posilniť podporu reforiem v jednotlivých štátoch po roku 2020. [9] Zároveň navrhla, aby do roku 2020 prebehla pilotná fáza. Komisia má v úmysle podrobnejšie prezentovať svoje predstavy o novom nástroji na realizáciu reforiem ako súčasť návrhov týkajúcich sa viacročného finančného rámca po roku 2020.

3. RIEŠENIE MAKROEKONOMICKÝCH NEROVNOVÁH

Cieľom postupu pri makroekonomickej nerovnováhe je predchádzať potenciálne škodlivým makroekonomickým nerovnováham a ak sa takéto nerovnováhy zistia, primäť dotknuté členské štáty, aby podnikli primerané kroky na ich odstránenie. Či už v konkrétnom členskom štáte, v eurozóne alebo v EÚ ako celku môžu škodlivé makroekonomické nerovnováhy nepriaznivo vplývať na hospodársku stabilitu. Preto tak záleží na včasnej a účinnej náprave. V rámci hĺbkových preskúmaní sa komplexne rozoberajú zistené nerovnováhy v členských štátoch, čo umožňuje nájsť ďalšie slabé miesta a v širšom kontexte európskeho semestra identifikovať, kde v politikách pretrvávajú nedostatky.

Podľa správy o mechanizme varovania na rok 2018 sa zistilo, že dvanásť členských štátov vykazuje makroekonomické nerovnováhy, ktoré si vyžadujú hĺbkové preskúmanie. Všetky tieto krajiny vykazovali nerovnováhy alebo nadmerné nerovnováhy v rámci postupu pri makroekonomickej nerovnováhe aj v roku 2017. Rada vo svojich záveroch o správe o mechanizme varovania takéto rozdelenie do kategórií podporila.[10] Správy o jednotlivých krajinách každoročne analyzujú makroekonomický vývoj, nápravu nerovnováh a pokrok v plnení príslušných politických odporúčaní[11] aj vzhľadom na cezhraničné dôsledky.

Štrukturálne reformy uskutočnené v rámci postupu pri makroekonomických nerovnováhach vytvorili predpoklady pre dosiahnuté obnovenie rovnováhy. Súčasná priaznivá hospodárska situácia by sa mala využiť na ich ďalšie energické presadzovanie. Oživenie môže prispieť k dlhodobej náprave nerovnováh, len ak sa bude pokračovať v reformách na podporu konkurencieschopnosti, odolnosti a vyššieho potenciálu rastu Vzhľadom na priaznivé cyklické podmienky by všetky členské štáty mali uprednostniť reformy, ktoré zvyšujú potenciál rastu, zlepšujú inštitucionálne a podnikateľské prostredie, odstraňujú prekážky brániace investovaniu, podporujú vytváranie kvalitných pracovných miest a znižujú nerovnosť.

---

8 Od februára 2018 stimuloval Európsky fond pre strategické investície 264,3 miliardy eur celkových investícií.

9 Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade, Rade a Európskej centrálnej banke, Nové rozpočtové nástroje pre stabilnú eurozónu v rámci EÚ, COM(2017) 822.

10 Závery Rady 5542/18 z 23. januára 2018.

11 V článku 2 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 sa nerovnováhy vymedzujú ako „akýkoľvek trend vedúci k vzniku makroekonomického vývoja, ktorý nepriaznivo ovplyvňuje alebo by mohol nepriaznivo ovplyvniť riadne fungovanie hospodárstva členského štátu alebo hospodárskej a menovej únie alebo Únie ako celku“.

3.1. Obnovenie rovnováhy v EÚ a v eurozóne

Náprava makroekonomických nerovnováh vďaka reformám a hospodárskej expanzii pokračuje. Napriek tomu určité slabé miesta pretrvávajú a objavujú sa nové riziká. Riešenie vonkajších nerovnováh napreduje nerovnomerne - veľké deficity bežného účtu sa podarilo napraviť, ale vysoké prebytky bežného účtu pretrvávajú. Hoci nerovnováhy stavového charakteru, najmä úrovne súkromného a verejného dlhu, sa vďaka nominálnemu rastu znižujú, pokrok je nerovnomerný. Objemy čistých zahraničných záväzkov sú v niektorých krajinách naďalej vysoké. Vzhľadom na to, že niektoré vnútorné a vonkajšie nerovnováhy stavového charakteru sa napriek nedávnemu zlepšeniu tokov menia pomaly, pre mnohé členské štáty ešte stále predstavujú riziko. Najmä krajiny, v ktorých nie sú v súčasnosti zistené nerovnováhy, vykazujú známky prehriatia cien bývania.

V posledných rokoch sa výrazne zvýšil prebytok bežného účtu eurozóny ako celku. Bežný účet eurozóny sa stabilizoval a podľa prognózy sa do roku 2019 bude pohybovať okolo 3 % HDP. Príčinou tohto veľkého prebytku je oslabený agregovaný dopyt vrátane pomalého rastu miezd, ktoré sú spojené s hospodárskou produkciou, ktorá od roku 2009 nedosahuje svoj potenciál. Podľa prognózy by sa mala produkčná medzera v roku 2018 dostať do plusových hodnôt, ale v dôsledku hospodárskeho oslabenia celej eurozóny inflácia klesla pod cieľové úrovne menových inštitúcií, čo napriek napätiu na trhoch práce znamená aj utlmený rast miezd. Vývoj prebytku bežného účtu eurozóny je zároveň prepojený s dynamikou jej vývozu, ktorému sa darí vďaka konkurencieschopnosti európskych výrobcov a priaznivému globálnemu dopytu po európskom tovare a službách.

Znižovanie súkromného dlhu pokračuje, no nerovnomerne. V niekoľkých krajinách stále vysoký súkromný dlh často sprevádzaný vysokým verejným dlhom obmedzuje investície a zmenšuje priestor na utlmenie prípadných otrasov. Z vyššieho nominálneho rastu vyplývajú čoraz nižšie podiely dlhu na HDP vrátane verejného dlhu, zatiaľ čo pôžičky domácností a nefinančných podnikov sa pomaly zvyšujú. Vo väčšine členských štátov sa podnikový dlh znižuje rýchlejšie ako v domácnostiach. Niektoré krajiny s vysokým dlhom znižujú záväzky pomalšie ako krajiny s nízkym dlhom. Okrem toho vo väčšine krajín s vysokým dlhom začal štátny dlh klesať len nedávno.

Situácia v bankovom sektore sa výrazne zlepšila, ale niektoré výzvy pretrvávajú. Väčšina členských štátov nedávno zaznamenala značné zlepšenie podielov kapitálu a významne klesá aj objem nesplácaných úverov[12]. Vo väčšine členských štátov sa takisto zlepšila ziskovosť a trhové ocenenie bánk, ako aj úverové toky. Naďalej vysoké objemy nesplácaných úverov v niekoľkých krajinách zmenšujú priestor na požičiavanie a nízka ziskovosť brzdí úsilie o vytváranie rezerv a vnútorné vytváranie kapitálu a zároveň obmedzuje príležitosti získať kapitál na trhu.

Vo väčšine členských štátov rastú ceny bývania čoraz rýchlejšie; riziko možného prehriatia treba sledovať. Ocenenie nehnuteľností po krízovom poklese nedosahuje predošlé maximá, ale v niektorých prípadoch ukazovatele svedčia o nadhodnotení. Objavujú sa príznaky prehriatia a cenová dynamika sa zrýchľuje v rastúcom počte krajín vrátane tých, v ktorých sa nezistili nerovnováhy. Navyše v niektorých krajinách vyvoláva znepokojenie sociálny dosah zvyšovania cien bývania, čo poukazuje na potrebu investovať do primeraného sociálneho bývania a iných podporných opatrení.

[12] Pozri oznámenie Komisie: Prvá správa o pokroku pri znižovaní počtu nesplácaných úverov v Európe, COM(2018) 37 final. Celkový objem nesplácaných úverov v celej EÚ je stále na úrovni 950 miliárd EUR, čiže jednoznačne nad úrovňami z obdobia pred krízou. Ich objem však rovnomerne klesá - od roku 2014 sa priemerný podiel nesplácaných úverov znížil o tretinu.

Zamestnanosť v Európe sa rovnomerne zvyšuje, hoci v niektorých členských štátoch pretrvávajú nedostatky. Na trhoch práce sa situácia ďalej zlepšuje. Nezamestnanosť sa celkovo znižuje, no v niektorých krajinách je stále vysoká, a to najmä medzi mladými a dlhodobo nezamestnanými. Nedostatočné využitie pracovnej sily klesá, ale zostáva značné aj v krajinách s nízkou nezamestnanosťou. Vo väčšine krajín a odvetví mzdy naďalej rastú len mierne. Riziko chudoby celkovo ustupuje, no v niektorých krajinách je stále vysoké.

3.2. Vykonávanie postupu pri makroekonomickej nerovnováhe

Komisia preskúmala hospodársky vývoj a politické opatrenia všetkých krajín, pričom osobitne monitorovala nerovnováhy a nadmerné nerovnováhy. Rada závery osobitných správ z monitorovania podporila. Rozsah a forma hĺbkových preskúmaní a rozdelenie nerovnováh do kategórií v rámci postupu pri makroekonomických nerovnováhach sa nezmenili.

Počet členských štátov, v ktorých boli zistené nerovnováhy a nadmerné nerovnováhy, klesá. V roku 2017 boli zistené nerovnováhy v šiestich členských štátoch a nadmerné nerovnováhy v ďalších šiestich. Týchto dvanásť členských štátov sa podrobilo ďalšej analýze aj v roku 2018. Počas hĺbkových preskúmaní sa zistilo, že jeden z členských štátov nevykazuje nerovnováhy, osem štátov vykazuje nerovnováhy a tri štáty nadmerné nerovnováhy. V dodatku 3 sa uvádza zhrnutie zistení hĺbkových preskúmaní jednotlivých členských štátov.[13]

Tabuľka č. 1: Výsledky hĺbkových preskúmaní za obdobie 2017 – 2018

	Výsledky hĺbkových preskúmaní za rok 2017	Výsledky hĺbkových preskúmaní za rok 2018
Žiadne nerovnováhy	FI	SI
Nerovnováhy	DE, IE, ES, NL, SI, SE	BG, DE, IE, ES, FR, NL, PT, SE
Nadmerné nerovnováhy	BG, FR, HR, IT, PT, CY	CY, HR, IT

Podľa hĺbkových preskúmaní sa riziká vo viacerých krajinách znižujú, čo naznačuje potrebu preskúmať príslušnú kategorizáciu v rámci postupu pri makroekonomickej nerovnováhe.

- Zistilo sa, že **Slovinsko,** ktoré v roku 2017 vykazovalo nerovnováhy, už ***nevykazuje nerovnováhy***. Riziká destabilizácie poklesli a v uplatňovaní odporúčaní, ktoré ďalej pokračuje, sa za posledné roky podarilo uspokojivo pokročiť.
- **Francúzsko**, v prípade ktorého sa v roku 2017 zistili nadmerné nerovnováhy, v súčasnosti už ***vykazuje nerovnováhy***. Hospodársky rozvoj a zintenzívnenie politických opatrení prispeli k postupnej náprave súčasných problémov, čo viedlo k revízii kategorizácie smerom k nižšiemu riziku.
- V **Bulharsku** sa v roku 2017 zistili nadmerné nerovnováhy, no v súčasnosti už ide o ***nerovnováhy***. K znižovaniu nerovnováh, najmä tých vonkajších, prispievajú prijaté opatrenia a priaznivé hospodárske prostredie. Náprava nerovnováh sa bude dať udržať len

[13] Pokiaľ ide o Grécko, dohľad nad nerovnováhami a monitorovanie nápravných opatrení sa uskutočňuje v rámci programu na podporu stability Európskeho mechanizmu pre stabilitu.

za predpokladu ďalšieho úsilia. Komisia bude pozorne sledovať záväzky, najmä budúci národný program reforiem a vývoj nerovnováh v kontexte osobitného monitorovania.

- **Portugalsko** malo v roku 2017 nadmerné nerovnováhy, teraz už vykazuje ***nerovnováhy***, keďže prijaté opatrenia a priaznivé makroekonomické a finančné podmienky znižujú riziko zadlžovania verejného a súkromného sektora, ako aj zahraničného dlhu. Predovšetkým značne poklesla nezamestnanosť, ktorá sa dostala na predkrízové úrovne. Náprava nerovnováh sa bude dať udržať len za predpokladu ďalšieho úsilia. Komisia bude pozorne sledovať záväzky, najmä budúci národný program reforiem a vývoj nerovnováh v kontexte osobitného monitorovania.

V ostatných krajinách podrobených hĺbkovému preskúmaniu je vývoj prevažne pozitívny.

- Podobne ako v roku 2017 Nemecko, Írsko, Španielsko, Holandsko a Švédsko zaznamenali ***nerovnováhy***. Čo sa týka týchto krajín, v **Írsku** a **Španielsku** sa na znižovaní nerovnováh stavového charakteru podieľa priaznivé makroekonomické prostredie, hoci politiky v Španielsku sa nedávno zlepšili len mierne a nerovnomerne. V **Holandsku** orgány prijali dôrazné záväzky riešiť nerovnováhy, ale tie ešte treba splniť. V **Nemecku** dosiahli v náprave nerovnováh len obmedzený pokrok, keďže súkromné a verejné investície síce rastú, no stále existuje priestor na ich ďalší rast. Aj vo **Švédsku** je pokrok obmedzený, a to napriek prvým príznakom spomaľovania rastu cien bývania.
- Cyprus, Chorvátsko a Taliansko tak ako v roku 2017 opäť vykazujú ***nadmerné nerovnováhy.*** Vďaka vhodnej kombinácii reforiem, priaznivému hospodárskemu prostrediu a zníženiu ohrozenia bankového sektora sa nerovnováhy v **Chorvátsku** a **Taliansku** znížili. Najmä v Chorvátsku by však bolo potrebné, aby sa politiky uskutočňovali rozhodnejšie. Na **Cypre** sa politiky uskutočňujú tiež v dosť obmedzenej miere a nezistilo sa žiadne hmatateľné zlepšenie.

4. POLITIKY ČLENSKÝCH ŠTÁTOV

Pozitívny vplyv nedávno uskutočnených reforiem sa prejavuje na súčasnej hospodárskej situácii a poskytuje príležitosť. Prínos štrukturálnej reformy, ktorá v členských štátoch prebehla v posledných rokoch, je citeľný v celej Európe. Aký veľký je tento prínos z hľadiska znižovania nezamestnanosti, zvyšovania príjmov a obnovy zbližovania, závisí od miery reformnej aktivity. Pokračovanie v reformách hospodárstiev, verejných správ a systémov sociálneho zabezpečenia by pomohlo posilniť odolnosť európskych ekonomík a spoločností, aby v budúcnosti zvládli makroekonomické otrasy. Prispôsobenie súčasným štrukturálnym zmenám by umožnilo zmenšiť rozdiely v produktivite a zlepšiť sociálne výsledky. Reformy zároveň pomôžu našim ekonomikám odstrániť obmedzenia na strane ponuky, a tak udržať súčasnú ekonomickú expanziu. Súčasné priaznivé hospodárske vyhliadky nás nesmú uspokojiť.

Možno to chvíľu potrvá, kým naplno pocítime prínos reforiem, ale zo skúsenosti vieme, že reformy fungujú a že dnešné priaznivé podmienky im vytvárajú vhodné prostredie. Mnohé reformy nie sú ani zvlášť nákladné. Ak sa krátkodobé hospodárske náklady udržia na nízkej úrovni a spravodlivo rozdelia, môže sa zvýšiť ich efektivita aj verejná podpora. To si vyžaduje, aby sa starostlivo zvážila postupnosť a kombinácia opatrení. Napríklad niektoré reformy trhu práce a trhu s výrobkami môžu mať krátkodobejšie náklady a dlhodobejšie prínosy, ktoré sa zvyknú navzájom posilňovať. Navyše môžu ťažiť z reforiem, ktoré zlepšujú kvalitu a skladbu verejných financií, a v niektorých členských štátoch môžu využiť existujúci fiškálny priestor. Politické náklady uskutočňovania reforiem zvyknú byť v dobrých

ekonomických časoch nižšie. O závažný dôvod viac, aby sme nepremrhali príležitosť, ktorú nám dáva súčasná hospodárska situácia.

Reformy si vyžadujú dôkladnú prípravu a primerané administratívne a odborné kapacity. Zvyšovanie administratívnej kapacity, efektivity a kvality napomáha reformy. Reformy verejnej správy majú krátkodobé náklady a môžu zaúčinkovať v ktorejkoľvek fáze cyklu. Môžu sa vzájomne podporovať s inými dobre koncipovanými reformami, ktoré majú aj významný krátkodobý vplyv na dôveru. Solídna príprava zo strany kvalitných správnych orgánov napomáha šíriť povedomie o prínosoch, vytvoriť spoločný základ v prostredí rôznych záujmových skupín a upriamiť pozornosť na spoločné blaho. Ak sa majú reformy uskutočniť včas, bude im potrebné vytvoriť vhodné právne a technické (napr. IT) podmienky. Reformy musia mať stanovené realistické a merateľné ciele, ktoré treba konkretizovať, sledovať a o ktorých treba informovať. Členské štáty získavajú značnú technickú podporu z programu Komisie na podporu štrukturálnych reforiem, aby sa na úspech reforiem vytvorili vhodné podmienky (pozri oddiel 2).

Pre úspech a udržateľnosť reforiem je rozhodujúce, aby sa do nich zapojili vnútroštátne zainteresované strany vrátane sociálnych partnerov. Ak zainteresované skupiny získajú spoluzodpovednosť za reformy, zlepšia sa vyhliadky na ich uskutočnenie a dosiahnutie želaných cieľov aj z hľadiska spravodlivosti. Hoci by sa dalo urobiť viac, členské štáty už podnikli určité kroky smerom k zapojeniu sociálnych partnerov do koncipovania a uskutočňovania reforiem. Estónsko, Lotyšsko a Slovensko s podporou Európskeho sociálneho fondu zvýšili kapacity sociálnych partnerov prispievať ku koncipovaniu reforiem. Francúzska vláda pozvala sociálnych partnerov na rokovanie o reforme poistenia v nezamestnanosti. Talianski sociálni partneri podpísali novú dohodu o reprezentatívnosti odborov. V Dánsku sa dohoda tripartity o vzdelávaní dospelých zameriava na zvyšovanie úrovne zručností. V Portugalsku otvorila vláda po vydaní zelenej knihy o pracovnoprávnych vzťahoch diskusiu so sociálnymi partnermi o tom, aké kroky treba podniknúť proti segmentácii trhu práce. V Holandsku sa sociálni partneri aktívne zapojili do reformy dôchodkového systému. V niektorých členských štátoch sa na koncipovaní reforiem zúčastňujú aj organizácie občianskej spoločnosti.

4.1 Zodpovedné fiškálne politiky, účinné a spravodlivé dane, finančná stabilita

Verejné deficity a dlhy v celej EÚ klesajú najmä vďaka zrýchľujúcemu sa rastu a nízkym úrokovým sadzbám. V kontexte zlepšovania ekonomických vyhliadok Komisia očakáva, že celkové saldo verejných financií v EÚ sa bude ďalej zlepšovať a v nasledujúcich rokoch takmer vo všetkých členských štátoch klesne podiel dlhu na HDP. Súčasné priaznivé ekonomické prostredie umožňuje vybudovať potrebné fiškálne rezervy, ktoré zvýšia odolnosť voči otrasom.

Vo viacerých členských štátoch sa zlepšilo fiškálne riadenie; ak sa bude ďalej zlepšovať, verejné financie získajú na udržateľnosti a predvídateľnosti. Bulharsko nedávno zmenilo zákon o verejných financiách s cieľom v plnej miere splniť požiadavky EÚ. V Českej republike sa vďaka novému zákonu o pravidlách rozpočtovej zodpovednosti významne upevnilo fiškálne riadenie. Litva spresnila uplatňovanie svojich výdavkových pravidiel a zodpovednosti, aby splnila fiškálne ciele. Malta vo všetkých rezortoch zavádza akruálne účtovníctvo. Nezávislé fiškálne rady sú už zriadené vo všetkých členských štátoch okrem Poľska a Českej republiky, v ktorej sa čaká na schválenie členov rady parlamentom. Napriek tomu vnútroštátne fiškálne riadenie ešte nie je bez problémov. V niektorých členských štátoch by mohlo dôjsť k upevneniu finančnej autonómie nezávislých fiškálnych inštitúcií. V členských štátoch, ktoré majú federálne ústavné usporiadanie, treba zlepšiť koordináciu fiškálneho plánovania na všetkých úrovniach štátnej správy.

Predpokladom efektívneho využívania peňazí daňovníkov sú dôkladné preskúmania výdavkov. Mohli by viesť k zlepšeniu výsledkov verejných politík a prerozdeleniu verejných prostriedkov medzi priority pri zachovaní fiškálnej zodpovednosti. Preskúmania výdavkov prebiehajú v mnohých členských štátoch.[14]. Napríklad Španielsko poverilo svoju nezávislú fiškálnu inštitúciu AIReF, aby vykonala preskúmanie na všetkých úrovniach štátnej správy. Niektoré iniciatívy prebiehajú aj mimo eurozóny, napríklad v Bulharsku sa na niekoľkých ministerstvách a v niekoľkých mestách konajú preskúmania výdavkov na údržbu a zamestnancov.

Verejné aj súkromné investície treba chrániť, aby sa zvýšil potenciál rastu v eurozóne. V prípade verejných výdavkov to možno dosiahnuť správnou fiškálnou štruktúrou a skvalitnením verejných financií. Niektoré členské štáty prijali viacročné plány, ktoré umožňujú zvýšiť výdavky a verejné investície. Francúzsko chce pripraviť hospodárstvo na budúce výzvy pomocou tzv. veľkého investičného plánu (Grand plan d'investissement) 2018 - 2022. Írsko ďalej rozvinulo svoj plán kapitálových investícií (Capital Investment Plan) na roky 2018 - 2021, ktorý má riešiť problémy s infraštruktúrou spôsobené pokrízovým znížením verejných investícií do bývania, dopravy či vodohospodárskej infraštruktúry. Nemecku sa v konkrétnych sektoroch, napr. doprave, naďalej darí rušiť kapacitné a plánovacie obmedzenia investícií do infraštruktúry. Malo by sa pokračovať v úsilí o mobilizáciu súkromných investícií, a to aj prostredníctvom verejno-súkromných partnerstiev.

Ak sa má zachovať udržateľnosť, prístupnosť a kvalita zdravotníctva a dôchodkového systému a ak majú byť zároveň primerané, treba uskutočniť príslušné reformy týchto sektorov. Keďže obyvateľstvo nad 60 rokov pribúda rýchlejšie a v zdravotníctve napreduje technologický pokrok, zdravotníctvo a dôchodkový systém patria k odvetviam s najrýchlejším rastom výdavkov. V niektorých členských štátoch sú naďalej problémom neformálne platby, ktorými sa získava diferencované zaobchádzanie a prístup k zdravotnej starostlivosti a ktoré majú výrazne negatívny vplyv na všeobecnú dostupnosť a udržateľnosť zdravotnej starostlivosti. V posledných rokoch väčšina členských štátov v oblasti dôchodkov podnikla kroky, ale situácia sa z roka na rok zlepšuje len mierne. Slovensko nedávno zlepšilo nákladovú účinnosť zdravotníctva. Zrealizovalo projekt zameraný na zlepšenie pomeru medzi kvalitou a cenou, ktorý podľa všetkého priniesol určité hmatateľné pozitívne zmeny vedúce k úsporám. V Dánsku schválili nové opatrenia, ktoré motivujú nevyužiť možnosť predčasného odchodu do dôchodku a oddialiť ho. Takisto Litva a Portugalsko prijali reformy, ktoré majú obmedziť negatívny dosah niektorých stránok ich dôchodkových systémov na dlhodobú fiškálnu udržateľnosť. Tieto osvedčené postupy by sa mali v záujme udržania verejných financií rozšíriť aj s ohľadom na medzigeneračnú spravodlivosť, aby mali ľudia zaručenú zdravotnú starostlivosť a dôchodky.

Spravodlivé daňové systémy, ktoré povzbudzujú rast, môžu prispieť k podpore súkromných investícií a zlepšeniu podnikateľského prostredia, motivovať zamestnanosť a znížiť nerovnosť a prispieť k vybudovaniu environmentálne odolnej ekonomiky. Belgicko postupne odkláňa daňové zaťaženie z práce. Vo Francúzsku sa daňová úľava na zamestnanosť a konkurencieschopnosť premení na trvalé zníženie sociálnych odvodov zamestnávateľov, ktoré v prípade najnižších miezd ďalej poklesne. Lotyšsko a Maďarsko mierne znížili pomerne vysoké daňové zaťaženie pracovníkov s nízkym príjmom. Vo Švédsku má v daňových opatreniach oporu zelenšie a udržateľnejšie hospodárstvo.

[14] Zdroj: Poznámka Komisie adresovaná Euroskupine, ktorá vychádza z prieskumu v eurozóne, júna 2017. http://www.consilium.europa.eu/media/23582/eg-15-june-2017_note-on-spending-reviews.pdf

Európskym daňovníkom spôsobuje značné straty agresívne daňové plánovanie; transpozíciou právnych predpisov EÚ sa takéto praktiky obmedzia. Strata príjmov spôsobená presunom ziskov sa len v EÚ odhaduje na 50 – 70 miliárd eur. Agresívne daňové plánovanie narúša rovnosť podmienok na trhu a nespravodlivo odkláňa prostriedky od výdavkových cieľov štátu. Zneužívanie daní možno obmedziť prísnejšími vnútroštátnymi právnymi predpismi, vyššou transparentnosťou a medzivládnou spoluprácou. Belgicko, Cyprus, Malta a Holandsko menia tie stránky svojich daňových systémov, ktoré zjednodušovali agresívne daňové plánovanie. V Írsku boli na verejnú konzultáciu predložené odporúčania z nezávislej revízie zákona o dani z príjmu právnických osôb. Do konca roku 2018 musia členské štáty transponovať do svojich právnych poriadkov opatrenia smernice proti vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam (ATAD).

Opatrenia na posilnenie bankového sektora a zníženie vysokých úrovní nesplácaných úverov prinášajú ovocie a musia sa ešte zintenzívniť. V júli 2017 Rada schválila akčný plán EÚ, ktorý sa zameriava na zníženie objemov nesplácaných úverov v bankovom sektore a prevenciu ich výskytu v budúcnosti[15]. Potrebujeme energicky realizovať opatrenia bankového dohľadu, reformu rámcov pre platobnú neschopnosť a vymáhanie dlhov, rozvoj sekundárnych trhov pre ohrozené aktíva a reštrukturalizáciu bankového odvetvia, aby sa zlepšila ziskovosť bánk, transmisia menovej politiky a financovanie hospodárskej činnosti. Talianske opatrenia vrátane zriadenia sekuritizačnej schémy pre nesplácané úvery prinášajú výsledky. Slovinská národná banka vypracovala súbor nástrojov na predchádzanie nesplácaným úverom a ich identifikáciu a správu. Írsko a Chorvátsko tiež prijali kroky na podporu sanácie nesplácaných úverov, a to aj cestou zmeny daňových pravidiel. Napriek tomu sú objemy nesplácaných úverov v niektorých členských štátoch stále vysoké a obmedzujú ziskovosť najmä menších bánk.

4.2 Odolné a inkluzívne trhy práce, systémy vzdelávania a sociálne politiky

Bez ohľadu na to, že Európa dnes má najvyššiu mieru zamestnanosti v histórii a miera chudoby a sociálneho vylúčenia sa znižuje, stále pred nami stoja veľké úlohy. Nezamestnanosť a počet ľudí ohrozených chudobou sú stále vysoké, čo nasvedčuje tomu, že oživenie sa ešte neprejavilo vo všetkých častiach spoločnosti a hospodárstva. Okrem toho, že musíme prekonať dedičstvo minulosti, trhy práce a sociálne a vzdelávacie systémy sa potrebujú zmeniť, aby mohli čeliť výzvam globalizácie a technologického pokroku.

Na zmiernenie dosahu hospodárskych otrasov sú kľúčové udržateľné a inkluzívne systémy sociálnej ochrany. V súlade so zásadami Európskeho piliera sociálnych práv by mali mať všetci pracujúci prístup k sociálnej ochrane bez ohľadu na druh a trvanie ich pracovnoprávneho vzťahu. Sociálne systémy sa však len s ťažkosťami prispôsobujú trendom zvýšenej pracovnej mobility a nových foriem zamestnanosti. Dánsko, Francúzsko, Taliansko, Poľsko a Portugalsko v tejto oblasti spustili reformy, napríklad rozšírili krytie sociálnych práv a dávok v nezamestnanosti na ľudí v neštandardných pracovných pomeroch a samostatne zárobkovo činné osoby. V Portugalsku majú v úmysle aktivizovať kapacity príjemcov, napríklad zlepšením spolupráce medzi úradmi zamestnanosti a sociálnymi službami. Belgicko sa rozhodlo poskytnúť ďalšiu podporu dôchodkovému sporeniu živnostníkov a zníženiu dolnej hranice sociálnych odvodov živnostníkov na začiatku podnikania. Vo Švédsku sa môžu živnostníci okrem povinného poistenia v nezamestnanosti rozhodnúť aj pre štátom dotované pripoistenie. Francúzsko ohlásilo reformu podpory v nezamestnanosti, aby motivovala firmy uzatvárať dlhšie pracovné zmluvy.

[15] Pozri Závery Rady o akčnom pláne riešenia nesplácaných úverov v Európe z 11. 7. 2017 a oznámenie Komisie Prvá správa o pokroku pri znižovaní počtu nesplácaných úverov v Európe, COM(2018) 37 final.

Rámček č. 1: Udržateľné, primerané a účinné záchranné sociálne siete v Európe

Viaceré zásady európskeho piliera sociálnych práv, a to najmä zásady 12 a 14[16], podčiarkujú význam primeranej sociálnej ochrany. Primeraná sociálna ochrana vrátane starobných dôchodkov, podpory v nezamestnanosti a sociálnej pomoci, má zásadný vplyv na zmierňovanie ťažkostí, s ktorými sa ľudia a rodiny stretávajú pri strate práce alebo iných problémoch. Svet sa v dôsledku starnutia obyvateľstva, technológií a globalizácie rýchlo mení, a preto je zvlášť dôležité podporovať ľudí pri zmene zamestnania a pomôcť im, aby naplno využívali príležitosti, a zároveň zvládali úskalia rýchlo sa meniacej ekonomiky. Zo širšieho pohľadu je primeraná a účinná sociálna ochrana základom prosperujúceho hospodárstva a funkčného trhu práce, ktorý generuje kvalitné pracovné miesta a udržateľný rast. Dlhodobú fiškálnu udržateľnosť systémov sociálnej ochrany možno zabezpečiť len v prípade, že sa rozdelenie rizika, ktoré je vlastné sociálnej ochrane, čo najširšie rozloží.

Modernizácia systémov sociálnej ochrany vo viacerých členských štátoch spočíva v tom, že sa najmä pre pracovníkov s neštandardnými zmluvami zlepšuje pokrytie a primeranosť dávok a služieb a aktívne sa podporuje zapojenie do trhu práce. Niekoľko krajín ako Dánsko, Lotyšsko, Portugalsko a Francúzsko minulý rok rozšírilo rozsah sociálnej ochrany živnostníkov. Členské štáty sa okrem toho usilujú aktívnejšie podporovať zapojenie do trhu práce, pričom sa často zameriavajú na konkrétne skupiny. Slovensko zavádza ambiciózny akčný plán na podporu dlhodobo nezamestnaných, ktorého cieľom je poskytovanie individualizovaných služieb. V Španielsku bola ako koordinačný nástroj medzi sociálnymi službami a úradmi práce vytvorená sieť sociálneho začlenenia.

Celkovo sa však k výzvam, ktorým členské štáty spoločne čelia, musí pristupovať komplexnejšie a jednotnejšie. V tejto súvislosti už pozitívnu úlohu zohrala výrazná tvorba pracovných miest v posledných rokoch. Hoci mať prácu je najlepšia prevencia proti chudobe, chudoba v zamestnaní sa týka takmer 10 % pracujúcich. A vzhľadom na premenlivosť trhov práce sa tento podiel pomaly zvyšuje.

V neposlednom rade sa chudoba v niektorých členských štátoch prehlbuje a jej trvanie predlžuje, čo poukazuje na medzery v koncepcii a uplatňovaní sociálnej ochrany. Napríklad Taliansko v marci 2017 zaviedlo systém podpory minimálneho univerzálneho príjmu, na ktorý sa v zákone o rozpočte na rok 2018 štrukturálne vyčlenili ďalšie zdroje. Portugalsko významne zmenilo systém podpory minimálneho príjmu, aby posilnilo svoju schopnosť začleňovať a chrániť ľudí v chudobe bez ohľadu na štátnu príslušnosť. Napriek tomu, že sociálna pomoc, ktorá zabezpečuje každému človeku bez prostriedkov dôstojný život, je nevyhnutná, mala by byť len krajným riešením a mala by umožňovať a podporovať návrat k aktívnemu životu v spoločnosti. K zníženiu miery nerovnosti a chudoby, ako aj ich generačného prenosu, môže prispieť zlepšenie systému daní a sociálneho zabezpečenia, prístup ku kvalitným sociálnym službám a zdravotnej starostlivosti a rozšírenie rodovej rovnosti.

[16] Každý, kto nedisponuje dostatočnými prostriedkami, má právo na primerané dávky, ktoré mu zaručia minimálny príjem, a teda dôstojnosť v každom životnom období a reálny prístup k tovaru a službám, ktoré ju umožňujú. U tých, ktorí môžu pracovať, by sa dávky zabezpečujúce minimálny príjem mali kombinovať s opatreniami, ktoré motivujú k návratu na trh práce.

S vznikom nových foriem práce súvisí potreba prispôsobiť inštitúcie trhu práce. Aby sa predišlo segmentácii trhu práce, treba nájsť rovnováhu medzi meniacim sa dopytom na trhu práce, ktorý si vyžaduje flexibilitu, a potrebou istoty u pracujúcich a ich rodín. Napríklad Litva zaviedla komplexnú reformu zákonníka práce, v rámci ktorej zjednodušila pravidlá ukončovania pracovného pomeru a zároveň znížila maximálne trvanie zmlúv na dobu určitú, zvýšila dávky v nezamestnanosti a podporila kolektívne vyjednávanie.

So starnutím obyvateľstva sa spája pokles ponuky práce, ktorý vytvára tlak na aktívne obyvateľstvo, aby zabezpečilo udržateľné a primerané dôchodkové systémy. V najbližších niekoľkých rokoch odídu do dôchodku veľké skupiny ľudí. Z tohto pohľadu je kľúčové zvýšiť počet ľudí na trhu práce aj produktivitu. Zamestnanosť žien, starších pracovníkov, nízko kvalifikovaných pracovníkov, zdravotne postihnutých a ľudí s migrantským pozadím by sa mohla výrazne zvýšiť. Treba napomôcť zamestnávanie ľudí z týchto skupín, a to aj obmedzením motivácie nepracovať, vhodným vzdelávaním a odbornou prípravou, pružným pracovným časom a dostupnou a kvalitnou zdravotnou starostlivosťou, starostlivosťou o deti a podobnými službami. Kroky na podporu pružného pracovného času a prístupu k službám starostlivosti prijali okrem iného v Českej republike, Luxembursku, Rumunsku a na Slovensku. Nemecko a Rakúsko podporujú dlhší pracovný život tým, že starším pracovníkom umožňujú pružnejší odchod do dôchodku. Niekoľko krajín prijalo opatrenia na podporu začlenenia ľudí s migrantským pozadím do trhu práce, napr. Nemecko, Dánsko, Fínsko a Švédsko.

Zručnosti pracovníkov by mali zodpovedať potrebám trhu práce v každom období ich aktívneho života. V niekoľkých členských štátoch došlo k oslabeniu základných zručností mladých Európanov, ktorí často nemajú rovnaký prístup k vzdelávaniu. Školstvo sa musí ďalej modernizovať a otvárať znevýhodneným skupinám, aby sa ich členovia mohli stať aktívnymi občanmi, ktorí svoj pracovný život žijú naplno, a aby zodpovedalo potrebám trhu práce. Úsilie o zlepšenie systémov školstva vo všetkých fázach musí mať široký záber, aby poskytovalo perspektívu mladým aj starším ľuďom. V kombinácii s neustálym zvyšovaním úrovne a obmieňaním zručností by sa tak zabránilo nedostatku zručností a ich nesúladu s požiadavkami, ktoré poškodzujú najmä malé a stredné podniky. Niektoré členské štáty sa tejto výzve postavili. V Írsku sa verejné investície do vzdelávania vrátili na predkrízové úrovne a vzdelávací systém sa posilňuje. Rozsiahle reformy vzdelávania v Dánsku sa zameriavajú na zlepšovanie školských výsledkov a zvyšovanie akademickej úrovne. Chorvátsko rozbehlo pilotnú schému digitalizácie škôl. Portugalsko nedávno pridalo k opatreniam posledných rokov program na zlepšenie zručností a kvalifikácie dospelých.

Rámček č. 2: Lepšie postavenie pracujúcich v Európe vďaka lepším zručnostiam

Európsky pilier sociálnych práv sa riadi niekoľkými zásadami, z ktorých najmä zásada 1[17] podčiarkuje význam prístupu k vzdelávaniu, odbornej príprave a celoživotnému vzdelávaniu. Európa rozhodujúcim spôsobom závisí od zručností svojej pracovnej sily. Vzdelávanie a odborná príprava podporujú rast, tvorbu pracovných miest a odolnosť. Sme na ceste k splneniu cieľov stratégie Európa 2020, a to pokiaľ ide o predčasné ukončenie školskej dochádzky, aj podiel terciárne vzdelaného obyvateľstva a členské štáty modernizujú svoje systémy školstva a vzdelávania s cieľom riešiť nízku úroveň základných zručností, lepšie prispôsobiť učňovské vzdelávanie a odbornú prípravu, ako aj vysokoškolské vzdelávanie potrebám trhu práce, skvalitniť učňovskú prípravu a uznávať zručnosti získané mimo formálneho vzdelávania. V súlade s odporúčaniami Rady o cestách zvyšovania úrovne zručností sa očakáva, že členské štáty predložia zodpovedajúce opatrenia do polovice roka 2018. Komisia navrhuje, aby boli súčasťou jarných národných programov reforiem. Opatrenia sa vyhodnotia v rámci súčasných postupov podávania správ[18].

Napriek tomu mnohé problémy pretrvávajú. Zamestnávatelia majú ťažkosti nájsť ľudí s požadovanými zručnosťami. Ľuďom s nízkou úrovňou zručností alebo kvalifikácie hrozí nezamestnanosť, chudoba, horšie zdravie, vylúčenie zo spoločnosti aj z demokratickej účasti. Zatiaľ čo z vysokokvalifikovaných ľudí pracuje 80 %, z nízkokvalifikovaných je to iba polovica, čo nepriaznivo vplýva na ponuku práce a produktivitu. S nízkym vzdelaním sa naďalej spája predovšetkým znevýhodnené sociálno-hospodárske pozadie. Technologické zmeny a starnutie obyvateľstva si vyžadujú investície do zlepšovania a dopĺňania zručností, no v skutočnosti využíva možnosti ďalšieho vzdelávania len jeden z desiatich dospelých a mnohí sa nenaučia čerpať výhody digitalizácie. Preto je prvou zásadou európskeho piliera sociálnych práv prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a odbornej príprave s perspektívou celoživotného vzdelávania, ktoré umožní ľuďom plnohodnotne sa zapojiť do spoločnosti.

Na presadenie tejto zásady bude potrebné uskutočniť nový program v oblasti zručností z roku 2016. Jeho desať opatrení sa zameriava na riešenie hlavných nedostatkov šírením základných zručností medzi nízkokvalifikovanými dospelými (iniciatíva za získavanie nových zručností), investíciami do digitálnych zručností (národné koalície pre digitálne zručnosti a pracovné miesta), zmenšovaním rozdielov medzi zručnosťami získanými v škole a zručnosťami požadovanými v sektore služieb a výroby (koncepcia sektorovej spolupráce v oblasti zručností), zvyšovaním transparentnosti v zručnostiach a kvalifikácii (európsky kvalifikačný rámec, Europass), modernizovaním a zatraktívňovaním učňovského vzdelávania a odbornej prípravy, riešením odlivu mozgov v celej EÚ a zvýšením úrovne kľúčových kompetencií európskych občanov. Komisia bude v roku 2018 pokračovať v spolupráci s OECD na podpore príslušných členských štátov v plnení stratégií v oblasti zručností a na rôznych ďalších opatreniach zameraných na učňovské vzdelávanie a prípravu so zreteľom na konkrétne potreby zručností na trhu práce. V novembri 2017 Komisia predložila plán vytvorenia európskeho vzdelávacieho priestoru, v ktorom intenzívnejšia cezhraničná spolupráca a zlepšená mobilita umožní skvalitniť výučbu a učenie a obohatiť zručnosti mladých, ktorí tak získajú väčšiu šancu zamestnať sa. Komisia okrem toho 17. januára 2018 predstavila akčný plán digitálneho vzdelávania.

[17] Každý má právo na kvalitné a inkluzívne vzdelávanie, odbornú prípravu a celoživotné vzdelávanie, aby si udržal a získal zručnosti, ktoré mu umožnia plne sa zapojiť do života spoločnosti a úspešne zvládať zmeny postavenia na trhu práce.

[18] Odporúčanie Rady z 19. decembra 2016 „Cesty zvyšovania úrovne zručností: nové príležitosti pre dospelých“ (Ú. V. EÚ C 484, 24.12.2016)

4.3 Investície do kvality, lepšia produktivita a konkurencieschopnosť

Vďaka priaznivým podmienkam financovania a lepšej nálade v ekonomike, ku ktorej čiastočne prispelo aj odstránenie investičných prekážok, investície ožívajú. V poslednom čase sa podmienky na investovanie zlepšili, zmenšila sa neistota aj tlaky na znižovanie miery podnikovej zadlženosti, podmienky financovania sú priaznivé a agregovaný dopyt má optimistickejšie vyhliadky. Celkové investície a najmä verejné investície majú však naďalej pomerne nízky podiel na DPH. Investície do nehmotných aktív stúpajú z nízkych úrovní.

V súlade s investičným plánom pre Európu sa odstraňujú štrukturálne prekážky investovania. Tretí pilier investičného plánu podporuje odstránenie prekážok investovania a lepšiu regulačnú predvídateľnosť, aby si Európa zachovala investičnú príťažlivosť. Pre zvýšenie konkurencieschopnosti európskych ekonomík je kľúčové zintenzívniť reformy trhu s výrobkami a reformy na podporu inovácií. Hoci sa regulačné náklady a administratívna záťaž v poslednom čase znížili, naďalej obmedzujú podnikateľské prostredie. Treba riešiť inštitucionálne nedostatky, ako sú neefektívna verejná správa, regulačné zaťaženie, korupcia, ale aj otázky právneho štátu a účinnosti systémov justície. Hospodárska súťaž v sektore služieb sa naďalej zlepšuje a umožňuje využívať prínos digitalizácie, efektívnejšie hodnotové reťazce, lepší výber a nižšie ceny. Významný pokrok pri zlepšovaní regulačného rámca a znižovaní administratívneho zaťaženia na podporu hospodárskej súťaže v sektore služieb urobilo najmä Fínsko, ktoré zreformovalo aj rámec pre poskytovateľov služieb kolaboratívneho hospodárstva. Na Slovensku prijali balík opatrení na zlepšenie podnikateľského prostredia a podporu investícií, ktoré sa majú zrealizovať do roku 2019. Francúzsko sa zase rozhodlo znížiť daňové zaťaženie podnikov.

K úskaliam podnikateľského prostredia patria aj nedostatočné administratívne kapacity. Rámec verejného obstarávania sa zlepšuje v Španielsku, Maďarsku a Rumunsku. Portugalsko prijalo opatrenia na zefektívnenie insolvenčného a daňového konania. Cyprus a Česká republika pokračujú v zavádzaní služieb elektronickej štátnej správy a Slovinsko prijalo pravidlá, ktoré by mali urýchliť stavebné konanie a zvýšením právnej istoty investorov motivovať k ďalším investíciám.

V niektorých častiach Európy je aj naďalej prekážkou rastu korupcia, ktorá znesťažuje podniky, spomaľuje správne procesy a spôsobuje spoločnosti a hospodárstvu ďalšie náklady. 37 % podnikov v EÚ uvádza korupciu ako problém pri podnikaní, pričom v niektorých členských štátoch je tento problém obzvlášť akútny.[19] Na jej potlačenie sa prijali na vnútroštátnej úrovni určité opatrenia. Taliansko sa pokúsilo zlepšiť verejnú správu a schválilo dôležité protikorupčné právne predpisy. Takisto Španielsko pokročilo v napĺňaní rámca pre transparentnosť a protikorupčné opatrenia. V Litve a Taliansku prijali nové právne predpisy o ochrane oznamovateľov, niekoľko ďalších členských štátov to zvažuje.

V celej Európe sa postupne zlepšuje prístup k financiám najmä pre malé a stredné podniky. Nebankové financovanie má kľúčový význam pre zakladanie nových podnikov a rozširovanie úspešných firiem. Rizikové financovanie a financovanie rozširujúcich sa podnikov sa v menších krajinách a dokonca aj mimo finančných centier veľkých krajín ešte len rozvíja. Dobrým príkladom tohto úsilia je Portugalsko, ktoré sa podujalo zlepšiť prístup ku kapitálu napríklad pomocou nových finančných nástrojov. Podobne aj Slovinsko malým a stredným podnikateľom ponúka nové finančné opatrenia, ktoré majú zlepšiť ich prístup k alternatívnym zdrojom financovania. Cyprus vykonáva akčný plán rastu, ktorý zahŕňa rámec na pritiahnutie a podporu veľkých investícií.

[19] V súčasnosti sa všetky členské štáty podrobujú hodnoteniu z hľadiska celkového nastavenia ich protikorupčných opatrení a úsilia. Komisia skúmala hlavné výzvy v správach o jednotlivých krajinách týkajúcich sa viacerých členských štátov, ktoré sú zvlášť vystavené riziku a vykazujú nedostatky, ktoré sú prekážkou investícií, efektívneho prerozdeľovania zdrojov, hospodárskeho výkonu a rastu.

Treba nasledovať pozitívne príklady podpory rastu produktivity. Podporné opatrenia prijaté v členských štátoch reagovali na výzvy, ktoré sú aspoň do istej miery pre jednotlivé krajiny špecifické. Luxembursko zvýšilo diverzifikáciu hospodárstva, okrem iného odstránením prekážok brániacich investíciám a inováciám. Belgicko je veľmi aktívne v podpore investícií do znalostného kapitálu, a to najmä prostredníctvom opatrení na intenzívnejšie zavádzanie digitálnych technológií a šírenie inovácií. Španielsko podniklo prvé kroky smerom k lepšiemu riadeniu výskumu a inovácií. Dánsko zaviedlo program na zvýšenie produktivity a zlepšenie podnikateľského prostredia a Poľsko a Lotyšsko na podporu investícií znížili dane. V Nemecku podporuje sieť odborných stredísk digitalizáciu malých a stredných podnikov a digitálne centrá napomáhajú spoluprácu medzi začínajúcimi podnikmi, MSP, priemyslom, vedou a verejnou správou. Estónska vláda rozbehla na podporu ekosystému začínajúcich podnikov nový vízový program pre podnikateľov z krajín mimo EÚ, ktorí by si chceli v krajine založiť podnik. V Holandsku prijali niekoľko opatrení na rozvoj obehového hospodárstva, aj prostredníctvom verejného obstarávania.

5. ĎALŠIE KROKY

Európsky semester ponúka Komisii, členským štátom, sociálnym partnerom a zainteresovaným skupinám možnosť celý rok nepretržite komunikovať na všetkých úrovniach. Dnes uverejnené správy o jednotlivých krajinách nadväzujú na rozsiahle diskusie s vládami, štátnymi orgánmi a zainteresovanými stranami na odbornej aj politickej úrovni, ktorých súčasťou boli aj bilaterálne stretnutia na vysokej úrovni. Ich zistenia Komisia odprezentuje cez svoje zastúpenia v hlavných mestách členských štátov a nadviaže na ne aj na bilaterálnych stretnutiach. Podpredsedovia Komisie a komisári navštívia členské štáty, aby sa zoznámili so stanoviskami sociálnych partnerov, parlamentov, vlád a ďalších zainteresovaných strán k analýze predloženej v správach o jednotlivých krajinách. Súhrnné zistenia správ o jednotlivých krajinách Komisia prediskutuje s Európskym parlamentom.

Na ťahu sú členské štáty, ktoré do polovice apríla predstavia v národných programoch reforiem svoje ekonomické a sociálne priority vo svetle zistených výziev. Aby bola reakcia na výzvy primeraná a udržateľná, Komisia odporúča zostaviť tieto programy s podporou všetkých hlavných zainteresovaných strán, akými sú podľa situácie sociálni partneri, regionálne a miestne orgány či organizácie občianskej spoločnosti

DODATOK 1 – INTEGROVANÝ DOHĽAD NAD MAKROEKONOMICKÝMI A FIŠKÁLNYMI NEROVNOVÁHAMI

	Postup pri makroekonomických nerovnováhach (PMN)[20]	Pakt stability a rastu (SRC: SRC/ PND: postup pri nadmernom deficite)	Poznámky
AT		Preventívna časť SRC ešte nie je dosiahnutý; podlieha dlhovému pravidlu[21]	
BE		Preventívna časť SRC ešte nie je dosiahnutý; podlieha dlhovému pravidlu	
BG	Nerovnováhy	Preventívna časť Prekročený SRC	
CY	Nadmerné nerovnováhy	Preventívna časť Dosiahnutý SRC; podlieha prechodnému dlhovému pravidlu	
CZ		Preventívna časť Prekročený SRC	
DE	Nerovnováhy	Preventívna časť Prekročený SRC; podlieha dlhovému pravidlu	
DK		Preventívna časť Dosiahnutý SRC	
EE		Preventívna časť SRC ešte nie je dosiahnutý	
EL			V osobitnom programe finančnej pomoci
IE	Nerovnováhy	Preventívna časť Dosiahnutý SRC; podlieha prechodnému dlhovému pravidlu	
ES	Nerovnováhy	Nápravná časť Nadmerný deficit, lehota na nápravu: 2018	
FR	Nerovnováhy	Nápravná časť Nadmerný deficit, lehota na nápravu: 2017 SRC ešte nie je dosiahnutý; podlieha prechodnému dlhovému pravidlu[22]	

[20] Kategórie „nerovnováhy“ a „nadmerné nerovnováhy“ si vyžadujú osobitné monitorovanie, ktoré sa prispôsobí v závislosti od závažnosti výziev.

[21] Dlhové pravidlo: ak nie je dodržaná referenčná hodnota 60 % pre pomer dlhu k HDP, na dotknutý členský štát sa uplatní postup pri nadmernom deficite, a to po zohľadnení všetkých relevantných faktorov a vplyvu hospodárskeho cyklu, ak sa rozdiel medzi pomerom dlhu a referenčnou hodnotou 60 % nezníži o 1/20 ročne (v priemere počas troch rokov). Prechodné dlhové pravidlo: každému členskému štátu, na ktorý sa uplatňuje postup pri nadmernom deficite, sa na splnenie dlhového pravidla poskytuje obdobie troch rokov po náprave nadmerného deficitu. To neznamená, že dlhové pravidlo sa počas tohto obdobia neuplatňuje, keďže členské štáty by mali počas tohto prechodného obdobia dosahovať dostatočný pokrok k jeho splneniu. Negatívne posúdenie dosiahnutého pokroku smerom k splneniu referenčnej hodnoty dlhu počas prechodného obdobia by mohlo viesť k začatiu postupu pri nadmernom deficite.

[22] Podmienené zrušením rozhodnutia o postupe pri nadmernom deficite na základe potvrdených výsledných rozpočtových údajov za rok 2017.

HR	Nadmerné nerovnováhy	Preventívna časť SRC ešte nie je dosiahnutý; podlieha dlhovému pravidlu	
HU		Preventívna časť SRC ešte nie je dosiahnutý; podlieha dlhovému pravidlu	
IT	Nadmerné nerovnováhy	Preventívna časť SRC ešte nie je dosiahnutý; podlieha dlhovému pravidlu	
LT		Preventívna časť Dosiahnutý SRC	
LU		Preventívna časť Prekročený SRC	
LV		Preventívna časť SRC ešte nie je dosiahnutý	
MT		Preventívna časť Dosiahnutý SRC	
NL	Nerovnováhy	Preventívna časť Prekročený SRC	
PL		Preventívna časť SRC ešte nie je dosiahnutý	
PT	Nerovnováhy	Preventívna časť SRC ešte nie je dosiahnutý; podlieha prechodnému dlhovému pravidlu	
SI		Preventívna časť SRC ešte nie je dosiahnutý; podlieha prechodnému dlhovému pravidlu	
SE	Nerovnováhy	Preventívna časť Prekročený SRC	
SK		Preventívna časť SRC ešte nie je dosiahnutý	
RO		Preventívna časť Uplatňuje sa postup pri nadmernej odchýlke	
FI		Preventívna časť SRC ešte nie je dosiahnutý; podlieha dlhovému pravidlu	
UK		Preventívna časť SRC ešte nie je dosiahnutý; podlieha prechodnému dlhovému pravidlu	

(*) Odporúčania balíka dvoch legislatívnych návrhov (nariadenie č. 473/2013), pokiaľ ide o opatrenia, ktoré sa majú prijať na včasnú nápravu nadmerného deficitu verejných financií, sa týkajú len členských štátov eurozóny.

DODATOK 2 – POKROK PRI DOSAHOVANÍ CIEĽOV STRATÉGIE EURÓPA 2020

Ciele stratégie Európa 2020 pre EÚ	Údaje z roku 2010	Najnovšie dostupné údaje	V roku 2020 na základe aktuálnych trendov
1. Zvýšiť mieru zamestnanosti ľudí vo veku 20 – 64 rokov aspoň na úroveň 75 %	68,6 %	72,3 % (Q3-2017)	Cieľ sa pravdepodobne splní
2. Zvýšiť kombinované súkromné a verejné investície do výskumu a vývoja na 3 % HDP	1,93 %	2,03 % (2016)	Cieľ sa pravdepodobne nesplní
3a. Znížiť emisie skleníkových plynov aspoň o 20 % v porovnaní s úrovňou v roku 1990	zníženie o 14 %	zníženie o 23 % (2016)	Cieľ sa pravdepodobne splní
3b Zvýšiť podiel energie z obnoviteľných zdrojov na konečnej spotrebe energie na 20 %	12,5 %	17,04 (2016)	Cieľ sa pravdepodobne splní
3c Posun smerom k 20 % cieľu energetickej efektívnosti	5,7 % (primárna energetická spotreba)	16,0 % (2016) (primárna energetická spotreba)	Cieľ sa pravdepodobne splní
4 a. Znížiť mieru predčasného ukončenia školskej dochádzky pod 10 %	13,9 %	10,7 % (2016)	Cieľ sa pravdepodobne splní
4b Zvýšiť podiel obyvateľov vo veku 30 – 34 rokov, ktorí majú ukončené terciárne vzdelanie, minimálne na 40 %	33,8 %	39,1 % (2016)	Cieľ sa pravdepodobne splní
5. Znížiť počet osôb, ktoré sa nachádzajú v situácii ohrozenia chudobou a sociálnym vylúčením, aspoň o 20 miliónov	zvýšenie o 0,5 milióna (v porovnaní s východiskovým rokom 2008)	zvýšenie o 1 milión (v porovnaní s východiskovým rokom 2008)	Cieľ sa pravdepodobne nesplní

DODATOK 3 – ZISTENIA HĹBKOVÝCH PRESKÚMANÍ PODĽA ČLENSKÝCH ŠTÁTOV

Bulharsko vykazuje nerovnováhy. Slabé miesta vo finančnom sektore sú spojené s vysokou mierou zadlženosti a nesplácaných úverov podnikov, pričom zmeny na trhu práce nie sú dokončené. Čistá vonkajšia pozícia sa medzičasom zlepšila, a to najmä vďaka prebytku bežného účtu. Orgány napredujú v plnení odporúčaní, ktoré vyplynuli z revízie kvality aktív a súvah, ale zdedené problémy spôsobené slabým riadením, nízkou kvalitou aktív a nedostatočným dohľadom sa ešte nedoriešili. Vďaka silnému rastu sa naďalej darilo znižovať dlh súkromného sektora a znížiť pomer nesplácaných dlhov, ale objemy nesplácaných úverov sú v podnikovom sektore stále vysoké. Na trhoch práce došlo k ďalšiemu zlepšeniu napriek tomu, že štrukturálne problémy ako vysoký podiel mladých ľudí mimo zamestnania, vzdelávania či odbornej prípravy či nedostatok a nevhodnosť pracovnej sily pretrvávajú. Na riešenie hlavných zdrojov nerovnováhy sa prijali určité opatrenia, treba sa však dostať bližšie k vyriešeniu pretrvávajúcich nerovnováh vo finančnom sektore, a to aj pomocou lepšieho bankového a nebankového dohľadu, spracovania ťažko oceniteľných aktív a skupinového dohľadu a dokončením reformy rámca pre platobnú neschopnosť.

Chorvátsko vykazuje nadmerné nerovnováhy. V kontexte nízkeho potenciálneho rastu súvisia slabé miesta s vysokou úrovňou verejného, súkromného a zahraničného dlhu, ktoré sú z väčšej časti vedené v cudzej mene. Silný rast prekročil očakávaný potenciál a prispieva k zníženiu nerovnováh stavového charakteru: podiely verejného, súkromného a vonkajšieho dlhu rýchlo klesajú. Záporná čistá vonkajšia pozícia je stále značná, ale vďaka prebytku bežného účtu sa zlepšuje. Silný rast podporuje znižovanie dlhu. Tempo oddlžovania sa pravdepodobne spomalí, keďže úverové toky do domácnosti a podnikov nadobúdajú kladné hodnoty. Štátny dlh dosiahol najvyššiu hodnotu v roku 2014 a v súčasnosti má klesajúcu tendenciu, ktorú poháňa výrazný rast HDP a zníženie celkového deficitu. Bankový sektor je čoraz ziskovejší a objemy nesplácaných úverov sa ďalej zmenšovali. Podniky a domácnosti sú však stále vystavené menovému riziku (najmä euro). Hoci hospodárske prostredie sa zlepšuje, riešenie makroekonomických nerovnováh na úrovni politík napríklad aj zvýšením stále nízkeho potenciálu rastu zatiaľ nepokročilo.

Cyprus vykazuje nadmerné nerovnováhy. V kontexte stále pomerne vysokej, hoci klesajúcej nezamestnanosti a nízkeho potenciálneho rastu zaťažuje finančný sektor veľmi vysoký podiel nesplácaných úverov a na hospodárstvo tlačí veľký objem súkromného, verejného a zahraničného dlhu. Bežný účet sa stále nachádza v mínuse a deficit sa ďalej zvyšuje. Nemožno zaručiť udržateľný vývoj objemu čistých zahraničných záväzkov. Súkromný dlh sa znižuje pomaly a úverové toky do súkromného sektora ožívajú napriek veľmi vysokej úrovni súkromného dlhu. Úsilie, ktoré banky vložili do reštrukturalizácie úverov, výrazný cyklický vzostup a minulé reformy umožnili zníženie objemu nesplácaných úverov, hoci ostáva byť naďalej vysoký. Nedostatočná vymáhateľnosť zmlúv, neefektívnosť justičného systému a problematické miesta v uplatňovaní právnych predpisov upravujúcich záložné právo k nehnuteľnostiam a platobnú neschopnosť spolu so slabou splátkovou disciplínou bránia súkromnému sektoru v oddlžovaní a znižovaní objemu nesplácaných úverov. Obozretný fiškálny postoj a aktívna politika riadenia dlhu urýchlili znižovanie verejného dlhu. Potrebujeme obnoviť proreformný trend, aby sa znížil verejný dlh, zlepšila konkurencieschopnosť, zrýchlil pokles miery nesplácaných úverov a zvýšil potenciál rastu.

Francúzsko vykazuje nerovnováhy. V súvislosti s nízkym rastom produktivity s cezhraničným presahom sa za slabé miesta považuje vysoký verejný dlh a nízka dynamika nákladovej konkurencieschopnosti. Pomalý rast miezd prispieva k zlepšeniu nákladovej konkurencieschopnosti. Utlmený rast produktivity ju naopak spomaľuje. Slabá odozva trhu práce na premenlivé podmienky ponuky a dopytu a niektoré prvky podnikateľského

prostredia naďalej negatívne zasahujú nenákladovú konkurencieschopnosť. Pomer štátneho dlhu k HDP sa v roku 2017 ďalej zvyšoval, ale predpokladá sa, že v roku 2018 a 2019 sa ustáli. Predošlé nepriaznivé trendy sa teda podarilo oslabiť, hospodárske podmienky sa zlepšujú a reformné úsilie naberá na intenzite. Nedávno ohlásené a uskutočnené opatrenia môžu mať v strednodobom horizonte pozitívny domáci aj cezhraničný vplyv. Na viacerých frontoch vrátane trhu práce a daňovej oblasti sa podarilo dosiahnuť pokrok, no ohlásené iniciatívy za zlepšenie podnikateľského prostredia, učňovského vzdelávania a prípravy, podpory v nezamestnanosti a dôchodkového systému sa ešte musia zreálniť. Ďalšie opatrenia sú potrebné na zlepšenie prístupu na trh práce pre uchádzačov o prácu, zjednodušenie daňového systému a revíziu štátnych výdavkov, aby bolo možné udržať verejné financie a zvýšiť potenciál rastu.

Nemecko vykazuje nerovnováhy. Pretrvávajúce veľké prebytky bežného účtu majú cezhraničný presah a odrážajú utlmenie investícií v porovnaní s úsporami v súkromnom aj vo verejnom sektore. Prebytok, ktorý sa prevažne týka krajín mimo EÚ, sa od roku 2016 trochu zmenšil a očakáva sa, že v súvislosti s oživením domáceho dopytu v nasledujúcich rokoch postupne klesne, ale v prognózovanom období zostane na rekordne vysokých úrovniach. Hoci v súčasnosti sa zvyšuje domácim dopytom stimulovaný rast, podiel potreby a investícií na HDP ostáva utlmený, a to napriek priaznivým cyklickým a finančným podmienkam a potrebe investovať do infraštruktúry, na ktorú je fiškálny priestor. Hoci na zvýšenie verejných investícii sa prijalo niekoľko opatrení, ešte sa nepodarilo dosiahnuť vzostupný trend podielu verejných investícií na HDP. Aj pri plnení odporúčaní v iných oblastiach sa dosiahol len obmedzený pokrok.

Írsko vykazuje nerovnováhy. Veľké objemy verejného a súkromného dlhu a čistých zahraničných záväzkov oslabujú ekonomiku. Napriek tomu došlo k výraznému zlepšeniu. S veľkým rastom produktivity v posledných rokoch prišlo zlepšenie konkurencieschopnosti a pozitívne saldo bežného účtu, vďaka ktorému sa rýchlo znížil vysoký objem čistých zahraničných záväzkov. Výrazný hospodársky rast naďalej prispieva k znižovaniu súkromného dlhu, ale jeho objem zostáva byť vysoký, hoci pri hodnotení podnikového dlhu je potrebné vziať do úvahy silný vplyv činnosti viacnárodných spoločností. Dlh domácností vyzerá byť v podstate v súlade s východiskovými prvkami. Očakáva sa, že štátny dlh bude ďalej klesať a deficit sa priblíži k rovnovážnemu stavu. Ceny bývania stúpajú rýchlo, ale z pomerne podhodnotených úrovní, čím sa zároveň zlepšuje bilancia domácností. Banky sú dostatočne rekapitalizované a ich ziskovosť sa postupne zvyšuje. Objemy nesplácaných dlhov sú síce veľké, ale neustále sa zmenšujú. Na riešenie týchto úskalí sa prijali opatrenia, ale niektoré z nich prinesú požadovaný efekt až po čase.

Taliansko vykazuje nadmerné nerovnováhy. V kontexte stále vysokého podielu nesplácaných úverov a vysokej nezamestnanosti nesie so sebou vysoký verejný dlh a dlhotrvajúca slabá dynamika produktivity budúce riziká s cezhraničným presahom. Pomer verejného dlhu sa pravdepodobne stabilizuje, ale keďže sa zhoršilo štrukturálne primárne saldo, ešte nezačal rozhodujúcim spôsobom klesať. Vonkajšia konkurencieschopnosť sa zlepšila, ale nízky rast produktivity spojený so štrukturálnymi prekážkami, ktoré dlhodobo bránia efektívnemu prerozdeleniu výrobných faktorov v celom hospodárstve, rast jednotkových nákladov práce a celkovo nízkoinflačné prostredie spôsobujú, že zvrátiť minulé veľké straty na konkurencieschopnosti nie je jednoduché. Tlak trhu na bankový sektor zoslabol aj vďaka vládnej podpore pre kapitalizáciu niekoľkých ohrozených bánk. Objem nesplácaných úverov sa začali zmenšovať len nedávno a naďalej negatívne vplýva na kapitálové potreby, zisk a úverovú politiku bánk. Reformný trend sa o niečo spomalil, ale pokiaľ ide o plnenie odporúčaní, krajina dosiahla určitý pokrok. Pripravuje sa niekoľko opatrení, najmä v oblasti pracovných a sociálnych politík, civilnej justície a podnikateľského prostredia.

Holandsko vykazuje nerovnováhy. Zdrojom nerovnováh s cezhraničným presahom je vysoký objem súkromného dlhu a veľký prebytok bežného účtu. Veľký prebytok bežného účtu, na ktorom sa predovšetkým prejavujú štrukturálne rysy hospodárstva a nastavenie politík voči nefinančným podnikom a ktorý čiastočne vysvetľujú tlaky na oddlžovanie, sa nedávno zvýšil, ale predpokladá sa určitý pokles. Podiel súkromného dlhu na HDP sa v posledných rokoch znižoval vďaka hospodárskemu rastu a len veľmi postupne. Zároveň opäť rastie nominálny dlh domácností, keďže súčasné oživenie trhu bývania zvyšuje úrovne nominálneho hypotekárneho dlhu. Nedávno ohlásené reformy, ako napríklad rýchlejšie znižovanie odpočitateľnosti hypotekárnych úrokov a fiškálne stimuly by mali podporiť agregovaný dopyt.

Portugalsko vykazuje nerovnováhy. V kontexte nízkeho rastu produktivity predstavujú slabé miesta veľké objemy čistých vonkajších záväzkov, súkromného a verejného dlhu a vysoký podiel nesplácaných úverov. Na zníženie objemu čistých zahraničných záväzkov je potrebné zachovať obozretnú pozíciu bežného účtu a zlepšiť konkurencieschopnosť. V kontexte potreby oddlžovať sa vďaka obnove nominálneho rastu a mierne negatívnym úverovým tokom pomer súkromného dlhu z vysokých úrovní stále znižuje a očakáva sa, že podiel štátneho dlhu na HDP získa klesajúcu tendenciu. Zásahy do finančného sektora prispeli k zníženiu ohrozenia stability, ale banky sú naďalej penalizované nízkou ziskovosťou a veľkými objemami nesplácaných dlhov, hoci tie sa začali zmenšovať. Kľúčom k zlepšeniu výhľadov konkurencieschopnosti, oddlžovania a rastového potenciálu je zvýšenie rastu produktivity. Nezamestnanosť už niekoľko rokov rýchlo klesá. Pretrvávajú medzery v politikách, a to najmä z hľadiska realizácie opatrení zameraných na nesplácané úvery a zlepšenie podnikateľského prostredia. Bude potrebné monitorovať prijatie a vykonanie niekoľkých reformných plánov vrátane opatrení na zmiernenie segmentácie trhu práce či fiškálno-štrukturálnych reforiem na zlepšenie udržateľnosti verejných financií.

Slovinsko nevykazuje žiadne nerovnováhy. Riziká súvisiace s problémami bankového sektora, podnikovou zadlženosťou a krátkodobou fiškálnou situáciou pominuli. Štátny dlh dosiahol maximum v roku 2015 a odvtedy sa znižuje. Podnikový sektor sa výrazne oddlžil, čím sa oslabili investície a potenciál rastu. V súčasnosti však investície stúpajú a v posledných rokoch došlo k značnému oživeniu prílevu priamych zahraničných investícií. S reštrukturalizáciou bankového sektora sa spája prudký pokles podielu nesplácaných úverov. Prijali sa opatrenia na odstránenie nerovnováh, no hlavnú prioritu majú opatrenia na zlepšenie udržateľnosti dôchodkového systému a zdravotnej a dlhodobej starostlivosti.

Španielsko vykazuje nerovnováhy. V kontexte vysokej nezamestnanosti predstavujú veľké objemy vonkajšieho a vnútorného dlhu, či už verejného alebo súkromného, aj naďalej slabé miesta s cezhraničným presahom. Obnova rovnováhy vo vonkajšom sektore napreduje vďaka prebytkom bežného účtu zaznamenávaným od roku 2013. Čisté zahraničné záväzky sú však stále vysoké a kým sa dostanú na obozretné úrovne, Španielsko bude musieť udržať vysoké prebytky bežného účtu dlhšie. Takisto vďaka priaznivým podmienkam napreduje znižovanie dlhu súkromného sektora, ale potreba oddlženia je stále prítomná. S ozdravením finančného sektora sa zvyšuje hospodárska aktivita a ďalšie zníženie podielu nesplácaných úverov. Napriek tomu, že nominálny HDP výrazne vzrástol, podiel štátneho dlhu na HDP sa ešte len pomaly začal znižovať a podľa prognózy by mal časom klesnúť aj deficit. Nezamestnanosť pokračuje v trende prudkého poklesu, no stále je vysoká a výrazne segmentovaný trh práce spomaľuje rast produktivity práce. Pokrok v politikách sa dosiahol najmä v období rokov 2012 - 2015, ale v poslednom období sa pri plnení odporúčaní pokročilo len čiastočne. Problémy sa naďalej týkajú najmä fiškálneho riadenia, aktívnych politík trhu práce a zlepšovania inovácií a zručností, ktoré majú zvýšiť nenákladovú konkurencieschopnosť.

Švédsko vykazuje nerovnováhy. Nadhodnotené ceny bývania spolu s ďalším zvýšením dlhu domácností predstavujú riziko neusporiadanej nápravy. Už teraz vysoká miera zadlženosti domácností sa ďalej zvyšuje. Ceny bývania rastú rýchlo a v podstate neprerušene asi dvadsať rokov. V poslednom štvrťroku 2017 bol zaznamenaný negatívny rast. Napriek tomu indikátory určovania hodnoty naznačujú, že ceny bývania sú vo vzťahu k fundamentom naďalej veľmi vysoké. Hoci sa banky zdajú byť dostatočne kapitalizované, neusporiadaná náprava by mohla ovplyvniť aj finančný sektor, keďže banky majú čoraz vyššiu expozíciu voči hypotékam domácností. V takomto prípade by vzhľadom na systémové finančné prepojenie mohlo dôjsť k presahom do susedných krajín. Orgány si vo veľkej miere uvedomujú narastajúce riziká a v posledných rokoch prijali opatrenia, ktorými sa snažia kontrolovať rast hypotekárneho dlhu a zvýšiť bytovú výstavbu. Doteraz podniknuté kroky však nestačia na riešenie nadhodnotených cien bývania. V politikách pretrvávajú zásadné medzery, najmä pokiaľ ide o daňové zvýhodnenie vlastníkov nehnuteľností na bývanie a o fungovanie trhu s predajom a prenájmom nehnuteľností.